मौण्ड्यम्=वपनम् । इज्या=यजनम् । उपनयनम्=मौर्वीबन्धः । नियमः=संयमः । व्रतादेशः=संस्कारादेशकथनम् । इति क्षीरस्वामी । यथासंभवं सकर्मकाकर्मकत्वे ज्ञेये ।

" अस्यार्थो व्रतसम्प्राप्तिः, तद्भेदाः कथिता इमे ।
सा च मौण्ड्यात् क्वचित्, क्वापि दीक्षणीयादिकेज्यया ॥
उपनीत्या क्वचित्, क्वापि नियमग्रहमात्रतः ।
क्वचिद् गुर्वादिनन्दे ते (?) व्रतमस्त्विति शासनात् ॥
.....दीक्षते वाग्मी यजमानस्तु माणवः ।
तपसे च महानाम्न्यै(?)तत्र ह्यादेशना व्रतम् ॥"
इति धा. का. व्याख्याने (1-77) प्रोक्तम् ।

दीक्षकः-क्षिका, दीक्षकः-क्षिका, दिदीक्षिषकः-षिका, देदीक्षकः-क्षिका ; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि तक्षतिवत् (692) ज्ञेयानि। अस्य धातोः आत्मनेपदित्वात् शानचि दीक्षमाणः इति रूपमिति विशेषः । दीक्षिता[1] । [A]दीक्षितः ।

(844) " दीङ् क्षये " (IV-दिवादिः-1134. अक. अनि. आत्म.) स्वादिः ।

[2]दायकः-यिका, [3]दापकः-पिका, [4]दिदीषकः-दिदासकः-दित्सकः-त्सिका,

---

1. तच्छीलादिषु कर्तृषु 'सूददीपदीक्षश्च' (3-2-153) इति युच्प्रतिषेधात् तृन्नेव ।
2. 'मीनातिमिनोतिदीङां ल्यपि च' (6-1-50) इत्यात्वे, 'आतो युक् चिण्कृतोः' (7-3-33) इति युगागमः । एवं घञादिष्वपि ज्ञेयम् । आत्वं तु शतरं वर्जयित्वा सर्वत्र ज्ञेयम् ।
3. प्रत्ययोत्पत्तेः प्रागनैमित्तिक आत्वे, आदन्तलक्षणे पुगागमे च रूपम् । एवं ण्यन्ते सर्वत्र ज्ञेयम् ।
4. सन्नन्ते, 'इको झल्' (1-2-9) इति सनः कित्त्वे, दीर्घे, षत्वे च रूपम् । 'मीनातिमिनोतिदीङां ल्यपि च' (6-1-50) इत्यत्र ल्यब्ग्रहणात्, 'दीङः प्रतिषेधः स्थाघोरित्त्वे' (वा. 1-1-20) इति वार्तिकारम्भसामर्थ्याच्च, अस्यापि धातोर्घुसंज्ञाऽस्तीति कैयटपदमञ्जर्यादिषु व्यक्तम् । तन्मते, काश्यपादि मतेऽपि आत्वे, दिदासकः इति रूपम् । आत्वाभावपक्षे 'सनि मीमाघु—' (7-4-54) इत्यादिना इसाऽऽदेशे, द्वित्वे, 'अत्र लोपः—' (7-4-58) इत्यभ्यासलोपे, 'सः स्यार्धधातुके' (7-4-49) इति सकारस्य तकारे च दित्सकः इत्यादीनि रूपाणि सृजादिष्वपि यथायथमूह्यानि । परं तु 'यथोत्तरं मुनीनां प्रामाण्यम्' इति सङ्केतात्, सन्निपातपरिभाषामाश्रित्य दीङः घुसंज्ञानिषेधादेतदप्रामाणिकमिति ज्ञायते । शाकटायनादयः घुसंज्ञामेवाशिश्रियुरात्वविकल्पं च ।

A. 'संक्लेशितस्वकथदक्षणदीक्षितं तं प्रेक्ष्यैष जन्मफलमीषितवान् महात्मा ॥'
धा. का. 1.77.